

שחישיב בה ומחשבותיו מחשבת אכילתו על מזבח החיצון והיינו שוחט או מוליך את הדם או זורקו על מנת לאכול את הבשר או לשפוך את שיירי הדם או להקטיר אימוריו חוץ לזמנו, אף פר כהן משיח אינו נעשה פיגול עד שיהו מחשבותיו ומעשיו על המזבח החיצון.

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבא אמר רב: הלכה כרבי אלעזר שאמר משום רבי יוסי שצריך שיהיו העבודות והמחשבות דברים הנעשים בחוץ.

אמר על כך רבא בתמיה: הלכתא מה-א למשיחא? וכי בא לקבוע כאן הלכה הצריכה לנו לימות המשיח, שעכשיו לא הוצרכנו לה ואינה נוגעת לנו למעשה?!

אמר ליה אביי: לדבריך שאין לקבוע הלכה לימות המשיח, אלא מעתה כל דיני שחיטת קדשים לא לתני כלל, שהרי הלכתא למשיחא הוא? אלא מדוע שונים אנו אותם, כי דרוש וקבל שכר על עצם הלימוד, אף על פי שאינו נוגע למעשה, ואם כן, הכא נמי

[להקטיר אימורים ו] לשפוך שירים של הדם למחר על מזבח החיצון לא פיגול, כיון שמחשבה בפנים בדבר הנעשה בחוץ היא ואינה מפגלת.

ג. אבל היה עומד בחוץ¹⁸ ואמר, הריני שוחט על מנת לשפוך שירים למחר או להקטיר אימורים למחר שאלו אכילות מזבח החיצון פיגול, כיון שמחשבה בחוץ בדבר הנעשה בחוץ¹⁹ היא.

אמר רבי יהושע בן לוי: מאי קרא המלמדנו דבר זה? בפר כהן משיח נאמר בפסוק "כאשר יורם משורר זבח השלמים והקטירים הכהן על מזבח העולה" [ויקרא ד] וכי מה למדנו לפר כהן משיח בדין הקטרת אימוריו שלא אמור בו והוצרכנו ללומדו משורר זבח השלמים מעתה, הרי אף בפר כהן משיח מפורטים אימוריו שהם חלב וכליות ויותרת הכבד? אלא, מקיש הכתוב פר כהן משיח לשורר זבח השלמים לענין דין פיגול האמור בשלמים ואשר בכל הקדשים נלמד דין זה ממנו, ללמדך, מה שורר זבח השלמים אינו נעשה פיגול עד שיהו מעשיו העבודה

משום כך מועילה בה מחשבת פיגול.

19. דעת התוס' [ד"ה בדבר הנעשה] שלשיטת רבי יוסי אי אפשר לחשב כלל בעת עבודות דם הפנימי, ואפילו אם חישיב על דבר הנעשה בפנים, שהרי הקשו מדברי הגמרא בגיטין שלכאורה מבואר שם שכהן גדול יכול לחשב בעת עבודות הפנימיות, ותירצו שזהו רק לענין לפסול את הזבח, ולא לענין פיגול. ומבואר בזה, שאף אם חישיב בעת עבודת פנים על דבר הנעשה בפנים לא פיגול.

1. הקשה המצפה איתן, לדעה הסוברת מקריבים קרבנות אף על פי שאין בית המקדש,

18. הסתפק השפת אמת באופן שהיה שוחט [קרבן פנים] בפנים ההיכל וחישיב להקטיר אימורים בחוץ האם יהיה פיגול, כי מאחר ושחיטה היא דבר הנעשה בחוץ, אם כן מה בכך שעשאה בפנים, הרי עיקר דין זה נלמד משלמים אשר שחיטתם בפנים כשרה היא, ובודאי אם יעשה כן בשלמים עצמם הרי זה פיגול, ואם כן הוא הדין לקרבן פנים?! ובכתבי הגרי"ז כתב בפשיטות ששחיטת פנים נחשבת עבודת חוץ.

קאמינא וכפי שהתבאר, והשינוי הוא בצורת הגירסא בלבד.

אמר רב נחמן את דבריו משום דרוש וקבל שכר?²

מתניתין

קדשי עובדי כוכבים, שהקדישום הגויים לגבוה, אין חייבין עליהן האוכלן משום פיגול, נותר וטמא.

וביאר רבא את תמיהתו: הכי קאמינא לך "הלכתא" למה ליה? וודאי שצריך לגרוס את כל דיני שחיטת קדשים לפי שתורה היא ודרוש וקבל שכר, אלא תמיהתי היא, מדוע קבע הלכה שענינה הוראה למעשה, וזו אינה נוגעת לנו עכשיו?

והשוהטן בחזק פטור, דברי רבי שמעון.¹

לישנא אחרינא: אמר ליה רבא, הלכה

רבי יוסי מחייב בכלן.^{2 3}

1. עיין שיטה מקובצת שלומדים דין זה מהפסוק "בני ישראל" הנאמר בשחוטיו חוץ, ובספרי [פרשת ראה פסקא ע'] לומד רבי שמעון מהפסוק "השמר פן תעלה עלותיך" ולא של עובדי כוכבים. ומלשון התוס' בקושייתם [לקמן קטז ב ד"ה אסור] משמע שעל כל פנים יש בזה איסור. יעו"ש.

אין זו הלכתא למשיחא!! ואמנם, דעת התוס' לקמן [דף נט] שרק קטרת מקריבים ולא שאר קרבנות, אולם דעת הרמב"ם שאת כל הקרבנות מקריבים בזמן הזה.

ובכתבי הגרי"ז כתב, [ליישב קושיא זו על תמיהתו של רבא], הרי סוגייתנו עוסקת בפר כהן משיח, והוא אינו נוהג בזמן הזה ואפילו לא בזמן בית שני, כיון שנגנו שמן המשחה, ואף פר העלם דבר אינו נוהג בזמן הזה כיון שהוא קרבן ציבור שלא קבוע לו זמן ואינו דוחה את הטומאה, ופר כהן גדול גם כן אינו נוהג בזמן הזה מאחר ומינוי כהן גדול נעשה בבית דין של שבעים ואחד שאינו קיים בזמן הזה, וטעם זה שייך גם בפר העלם דבר שהוא בא על הוראת בית דין של שבעים ואחד.

2. ויש לעיין האם הקרבן גם כן נפסל בזה ששחטו בחוץ, ונחלקו בזה האחרונים, שהחזו"א [קמא סי' מ"א סקי"ד] פשוט לו שהקרבן פסול לגמרי, ומאידך האבי עזרי [מעשה הקרבנות יט טז] רוצה לומר שהקרבן כשר, ורק שחייב כרת על זה. וכתבו הקרן אורה [לקמן קטז ב] והחזו"א [שם] שרבי יוסי מחייב דוקא באופן שהנכרי הקדיש את הקרבן כדי להקריבו במקדש. אבל אם הקדישו כדי להקריבו בחוץ פטור אבל אסור, [והחזו"א מסתפק האם איסור זה הוא מן התורה או מדרבנן], ובזה יישבו את קושיית התוס' לקמן ק"ז הנ"ל. ובאמת מבורר כן בפירוש בספרי שם שרבי יוסי פוטר קדשי עכו"ם שהקדישן בחוצה לארץ.

2. הגמרא בהוריות לגבי כיצד סדר לבישת הבגדים של אהרן ובניו, ושאלת, לשם מה יש לנו לידע זאת, מה שהיה בשעתו היה!! ומתרצת, הנדון הוא כיצד מלבישן לעתיד לבוא. והקשה המצפה איתן, מדוע לא תירצה שם הגמרא "דרוש וקבל שכר" כדברי אביי כאן?! ותירץ, ענין דרוש וקבל שכר נאמר דווקא לגבי קרבנות שכל העוסק בתורת עולה וחסאת כאילו הקריבן, ומה שאין כן סדר לבישת הבגדים שאינה עבודה ואינה כהקרבת קרבן.

3. הכסף משנה [מעשה הקרבנות יח כד] כתב בתירוץ אחד שרבי יוסי נחלק על רבי שמעון רק

גמרא

תנו רבנן: קדשי עובדי כוכבים

לא נהנין מהן, ולא מועלין בהן.

ואין חייבין עליהן משום פיגול, נותר וטמא.

ואין עושיין תמורה.

ואין מביאין נסכים בפני עצמם בלא זבח, אבל קרבנן טעון נסכים. הלכך, אם שלח העובד כוכבים את דמי הנסכים עם הקרבן שלו מקבלים הימנו, ואם לאו, מביאים נסכים משל צבור, דברי רבי שמעון.

אמר רבי יוסי: רואה אני בכולן, בכל הענינים הללו, להחמיר, שיש לנהוג בקדשי עכו"ם באותה החומרה של קדשי ישראל, לפי שנאמר בהן, בקדשי עכו"ם, בפרשת אמור [ויקרא כב] "איש איש מבית ישראל ומן הגר בישראל, אשר יקריב קרבנו לכל נדיהם ולכל נדבותם אשר יקריבו לה' לעולה". מדכתיב "איש איש", מרבים אנו שגם עכו"ם נודרים נדרים ונדבות כישראל.

ומדכתיב בהאי קרא "לה", משמע שקדשי עכו"ם הם בכלל "קדשי ה'" לכל דיניהם.

ועתה חוזרת הברייתא לבאר את דברי רבי שמעון:

כמה דברים אמורים שאין מועלין בקדשי עכו"ם אליבא דרבי שמעון, בקדשי מזבח שהקדיש העכו"ם לקרבן. אבל בקדשי בדק הבית שהקדיש העכו"ם, מודה רבי שמעון שמועלין בהן.

שנינו במשנה: קדשי עכו"ם לא נהנין ולא מועלין בהן.

ומבאר הגמרא: לא נהנין — מדרבנן.⁴

ולא מועלין — מדאורייתא. דגמרינן דין מעילה בקדשי עובדי כוכבים בגזירה שוה "חטא חטא" מתרומה. במעילה כתיב "נפש כי תחטא ומעלה מעל", וגבי תרומה כתיב "ושמרו את משמרתו ולא ישאו עליו חטא". ובתרומה כתיב בהמשך הפרשה "ולא יחללו את קדשי בני ישראל", וממעט הכתוב ואומר, שהמדובר לגבי תרומה הוא רק בקדשים שמקדישים ישראל⁵ ולא

בדין שחוטי חוץ וסוכר שחייב, אבל לא בדין נותר פיגול וטמא, ומבאר בברכת הזבח שהגם שרבי יוסי בברייתא בגמרא ודאי חולק גם בנותר ופיגול וטמא, מכל מקום במשנה לא נזכרה מחלוקתו רק בשחוטי חוץ, ואם כן הרישא נשנית בסתם, ולכן פסק הרמב"ם כמו הרישא.

4. החזו"א בליקוטים כאן והאחיעזר [ב מג אות ב] נוקטים שמלבד זה שאין איסור הנאה של מעילה מן התורה בקדשי עכו"ם, גם לא נאמרו בהם האיסורים של אכילת בשר עולה המבוארים במכות [יזיח]. וכן מביא החזו"א

לדקדק מדברי התוס' ד"ה והשוחטן וכו' בתירוצם השני, שכתבו שאיסור נותר ופיגול יכול לחול על קרבן עכו"ם הואיל ואין עליו איסור קודם. ועיין שם שיש לדחות ראייה זו. והאחיעזר מבאר שלמרות שכל הלימוד הוא רק לענין איסור מעילה. מכל מקום מאחר שלמדנו גם שאין בהם נותר ופיגול, אם כן רואים שקדושתם קלושה, ומשם כך אנו אומרים שגם איסור זה של אכילת בשר עולה אין נוהג בהם.

5. בגמרא בקידושין [מא ב] מבואר שרבי שמעון סובר שאין תרומת הנכרי תרומה וגם כן אינה

בקדשים שמקדישים עובדי כוכבים. וכמו שנתמעטו עכו"ם בענין תרומה, כמו כן נתמעט קרבנם ממעילה.

שנינו במשנה: ואין חייבין עליהן משום פיגול, נותר וטמא.

ומבאר הגמרא: מאי טעמא? דאתי פיגול בגזירה שוה של "עון עון" מנותר. כפיגול כתיב "עונה תשא", ובנותר כתיב "עונו ישא", הרי שהשוותה תורה את דין הפיגול לדין הנותר.

והדר, אתי נותר, ולאחר מכן, יש לנו לחזור וללמוד את דינו של נותר בגזירה שוה של "חילול חילול" מטומאה, כי בנותר כתיב "קדש ה' חלל". ובטומאה כתיב "ולא יחללו".

ובטומאה כתיב "וינזרו מקדשי בני ישראל", מלמד הכתוב שפרשת אכילת קדשים בטומאה נאמרה רק לגבי קדשי בני ישראל, ולא לגבי קדשי עובדי כוכבים. והיינו, שלמדנו מטומאה לנותר, ומנותר לפיגול, שהרי דבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בגזירה שוה, כמו שיבואר לקמן בפרק איזהו מקומן.

שנינו במשנה: ואין עושין קדשי עובדי כוכבים תמורה.⁶

ומבאר הגמרא: מאי טעמא? דאיתקש תמורה למעשר בהמה, דכתיב גבי מעשר בהמה "לא יבקר בין טוב לרע ולא ימירנו. ואם המר ימירנו, והיה הוא ותמורתו יהיה קדש". ומעשר בהמה איתקש למעשר דגן, דכתיב "עשר תעשר את כל תבואת זרעך", בשני מעשרות הכתוב מדבר, אחד מעשר בהמה ואחד מעשר דגן. ובמעשר דגן כתיב "כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו, וממעטינן ולא עובדי כוכבים. ומכאן למדנו שגם לגבי דין תמורה נתמעטו קדשי עובדי כוכבים.

ומקשינן: וכי דבר הלמד בהיקש, חוזר ומלמד בהיקש? והרי אין הדבר כן, ואם כן כיצד ניתן ללמוד דין תמורה על ידי היקש למעשר בהמה, כאשר מעשר בהמה עצמו כל דינו הוא משום שהוקש למעשר דגן?

ומתרצינן: רק בקדשים נאמר הכלל שדבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש. אבל כאן הדבר [הראשון] המלמד בהיקש הוא מעשר דגן, ומעשר דגן חולין הוא. הילכך, על אף שהדבר הלמד ממנו בהיקש הוא מעשר בהמה, שהוא קדשים, בכל זאת

מדמעת, ונחלק על סתם משנה [תרומות ג ט] שעכו"ם שתרם תרומתו תרומה, וכאן רבי שמעון הולך לשיטתו.

6. יש לחקור האם המיעוט הוא שעכו"ם אינו עושה תמורה בעצמו, או שהמיעוט הוא שקרבן של עכו"ם אין בכוחו לעשות תמורה, ובאמת שזה תלוי במחלוקת הרמב"ם והראב"ד, שהם

נחלקו בכיבוי דברי הגמרא בתמורה [ב ב] וכפי שנבאר, שהרמב"ם [תמורה א ו] מפרש שזה ודאי שקרבן של עכו"ם לא נאמר בו כלל דין תמורה, וכמו שלמדנו מההיקש למעשר בהמה, ורק שנסתפקה הגמרא שם אם העכו"ם עצמו יכול להמיר בקרבן של ישראל [על ידי שליחות]. ונשארנו שם בספק, וכן ביאר באחיעזר [שם] את שיטת הרמב"ם. ואילו הראב"ד מבאר להיפך,

ניתן לחזור וללמוד ממנו בהיקש אפילו לתמורה, שהיא גם כן קדשים.

ומקשינן: הניחא להחשיב אותו כחולין למאן דאמר בתר "מלמד" אזלינן, שאם הדבר המלמד הוא חולין, הרי אף על גב שהדבר הלמד הוא קדשים, בכל זאת למדים ממנו, אם כן, כאן שהדבר המלמד הוא מעשר דגן, שחולין הוא, שפיר אנו למדים מהדבר הלמד ממנו.

אלא למאן דאמר בתר "למד" אזלינן, והיינו, במקום שהדבר הלמד הוא קדשים, אי אפשר לחזור וללמוד ממנו בהיקש, מאי איכא למימר? והלא כאן במעשר בהמה הדבר הלמד הוא קדשים, ובקדשים נאמר הכלל כי דבר הלמד בהיקש, אינו חוזר ומלמד בהיקש!?

ומכח הקושיה הזאת חוזרת בה הגמרא, ואומרת שלא לומדים את דין התמורה בקדשי עכו"ם מהיקש למעשר בהמה משום שמעשר בהמה הוקש למעשר דגן, אלא ממעשר בהמה עצמו למדים זאת, שהוא אינו קרב משל עכו"ם, משום שאין עכו"ם מביאים אלא נדרים ונדבות, ולא קרבנות חובה –

מעשר בהמה הוא קרבן חובה שאין לו זמן קבוע להבאתו. וכל קרבן חובה שאין לו זמן קבוע, רק ישראל מייתו, אבל עובדי כוכבים לא מייתו, לפי שאין להם כל שייכות בקרבנות חובה שאין להם זמן קבוע, כגון מעשר בהמה וחטאת ואשם [והוא הדין שאין הם מביאים קרבן חובה שיש לה זמן קבוע, כמו עולת ראייה, אלא שבסוג זה של קרבן יש להם צד שייכות, בעולה רגילה, ואילו במעשר ובחטאת ובאשם שאין זמנם קבוע, אין להם שייכות בכל ענין].

הילכך, יכולים אנו ללמוד תמורה ממעשר בהמה למעט עובדי כוכבים.

שנינו במשנה: ואין מביאין נסכים.

תנו רבנן: כתיב בפרשת נסכים [במדבר טו] "כל האזרח יעשה ככה" [ולקמן אנו למדים מכאן שאפשר להתנדב נסכים בפני עצמם לנדבה, גם בלי להביא זבח]. מלמד הכתוב כי רק "אזרח"⁷, שהוא אדם מישראל, מביא נסכים, ואין העובד כוכבים מביא נסכים.

ומאחר שמיעטנו עובד כוכבים מהבאת נסכים, יכול לא תהא עולתו שהתנדב טעונה

שזה ודאי שעכו"ם אינו יכול כלל לעשות תמורה בעצמו, והספק בגמרא הוא האם קרבן שהקדישו עכו"ם שיתכפר בו ישראל חל בו אפשרות לעשית תמורה והישראל יכול להמיר בו, או שנאמר שעכו"ם אינו יכול לעשות קרבן עם אפשרות של תמורה, כן ביאר באבי עזרי את דברי הראב"ד.

7. כן הוא הגירסא שלנו, והשיטה מקובצת

במנחות [עג ב] מביא שגירסת רבינו גרשום מאור הגולה היא: "ואין העכו"ם מביאין עליהם נסכים", וכך היתה גם כן גירסת הרמב"ם וכמו שכתב הלחם משנה [פ"ג ממעשה הקרבנות ה"ה], וביאר שם הלחם משנה שלפי זה אף שאין העכו"ם חייב להביא נסכים הבאים עם הזבח, אבל אם רצה יכול הוא להביא, ואם לא הביא אזי הציבור מביאים את נסכי הבהמה מתרומת הלשכה, וביאר הגרי"ז

נסכים?

גויים, שכן מועלים בהם?

תלמוד לומר בפרשת נסכים "ככה יעשה לשור". תלתה התורה את חיוב הנסכים בקרבן, ואין הבדל בין קרבן ישראל לקרבן עובד כוכבים לחיוב נסכים. הילכך, אם שלח העכו"ם דמי הנסכים, יקרבו משלו. ואם לאו, הם קרבים משל צבור, כי "תנאי בית דין" הוא שיקרבו משל צבור. והמיעוט של עכו"ם מנסכים נאמר לגבי נסכים הבאים בפני עצמם, שלא עם זבח, שאין העכו"ם יכול להביאם.

שנינו בברייתא: **אמר רבי יוסי: רואה אני בכולן להחמיר.**

ומוסיפה הברייתא לפי רבי שמעון: **כמה דברים אמורים בקדשי מזבח.**

ומבארת הגמרא: **מאי טעמא** דרבי שמעון לחלק בין קדשי מזבח של עכו"ם שלא מועלים בהם, לבין קדשי בדק הבית של

קסבר רבי שמעון, כי גמרה, מה שנלמדה מעילה בגזירה שוה "הטא הטא" מתרומה, לומר שאין מועלין בקדשי עובד כוכבים, זה רק בקדשי מזבח, שהם דומיא דתרומה, דתרומה עצמה קדישא קדושת הגוף. אבל קדושת בדק הבית, דקדושת דמים היא, לא למדים אותה בגזירה שוה מתרומה, ולכן קדשי עובדי כוכבים שהקדישו העכו"ם לבדק הבית, מועלים בהם כבקדשי ישראל.

תנו רבנן: **דם שנטמא, וזרקו על גבי המזבח,**

אם בשוגג,⁸ הורצה, עלה הזבח לרצון עבור בעליו בזריקת הדם הטמא על המזבח, והבעלים נתכפרו, והבשר נאכל, משום שהציץ מרצה על טומאת הדם.

אבל אם היה זה במזיד, לא הורצה הקרבן. מה-ב ודבר זה הוא רק קנס מדרבנן שלא יאכל

8. במנחות [כה ב] נחלקו אמוראים בפירוש של שוגג ומזיד כאן. לפי רבינא הכונה שהיה שוגג בזריקת הדם או שהיה מזיד בזריקה, אבל אין שום חילוק בין אם אירעה הטומאה בדם בשוגג או במזיד. ולפי רב שילא זה להיפך, שהחילוק בין שוגג למזיד הוא דוקא באופן שהדם נטמא, אם זה היה בשוגג או במזיד, אבל אין חילוק אם נזרק הדם הטמא בשוגג או במזיד.

וביאר התוס' ביבמות [צ א ד"ה והא] שרבינא סובר שיותר ראוי לקנסו אם זרק את הדם הטמא במזיד, מאחר והוא מקריב על גבי המזבח דבר שהוא טמא ומאוס, מה שאין כן אם רק טימא את הדם במזיד, אין כל כך סיבה לקנסו אותו. ורב שילא סובר שיותר ראוי לקנסו על מה שטימא את הדם במזיד, מאחר שתחילת

בספרו שם שגדר הדין של נסכים הבאים עם הזבח הוא, שמלבד דין הבאת נסכים שהוא דין על מביא הקרבן להביא גם נסכים עמו, יש גם דין נוסף על הקרבן עצמו שיבואו נסכים עמו, ולכן אפילו שעכו"ם נתמעט מדין הבאה של נסכים, ואינו יכול להיות קרוי המביא שלהם, מכל מקום יכול הוא להביאם כדי לקיים את דין הקרבן שדינו לבוא עם נסכים, וכמו שבאים הנסכים משל ציבור, שגם כן אין לציבור דין מביא עליהם, ולפי זה כתב הגרי"ז שדוקא נסכים הבאים עם הזבח יכול העכו"ם להתנדב, אבל נסכים הבאים בפני עצמן אינו מביא [אף לפי גירסא זו], שמכיון שהם באים בפני עצמן צריך שיהיה להם מביא, ועכו"ם הרי נתמעט מדין הבאת נסכים כלל.